

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2018. gada 7. augustā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Publiski līgumi – Pārbaudes procedūras – Direktīva 89/665/EK – Prasība par zaudējumu atlīdzību – 2. panta 6. punkts – Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram prasības par zaudējumu atlīdzību pieņemamība ir atkarīga no iepriekšēja un galīga konstatējuma par apgalvoto zaudējumu pamatā esošā līgumslēdzējas iestādes lēmuma prettiesiskumu – Prasība atcelt tiesību aktu – Arbitrāžas komisijā iepriekš celta prasība – Arbitrāžas komisijas nolēmumu pārbaude tiesā – Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram netiek pieļauta Arbitrāžas komisijā neizvirzītu pamatu norādīšana – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 47. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Efektivitātes un līdzvērtības principi

Lieta C-300/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, kuru *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 11. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 24. maijā, tiesvedībā

Hochtief AG

pret

Budapest Főváros Önkormányzata.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*], D. Švābi [*D. Šváby*] un M. Vilars [*M. Vilaras*] (referents),

ģenerāladvokāts: M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretāre: R. Šereša [*R. Šereš*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 30. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Hochtief AG* vārdā – *A. László, ügyvéd, un I. Varga, konzulens,*
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér un G. Koós, pārstāvji,*
- Grieķijas valdības vārdā – *M. Tassopoulou, D. Tsagkaraki un E. Tsaousi, kā arī K. Georgiadis, pārstāvji,*

* Tiesvedības valoda – ungāru.

- Austrijas valdības vārdā – *M. Fruhmann*, pārstāvis,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *P. Ondrůšek* un *A. Tokár*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 7. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvu 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (OV 1989, L 395, 33. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvu 2014/23/ES (OV 2014, L 94, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 89/665”).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Hochtief AG* un *Budapest Főváros Önkormányzata* (Budapeštas pašvaldība, Ungārija, turpmāk tekstā – “līgumslēdzēja iestāde”) saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, kas *Hochtief* esot radušies publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpuma dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 89/665 1. panta 1. punkta ceturtajā daļā ir paredzēts:

“Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecībā uz līgumiem, uz ko attiecas [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīva 2014/24/ES [(2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.)] vai [Direktīva 2014/23], līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var efektīvi un jo īpaši iespējami ātri pārskatīt saskaņā ar šīs direktīvas 2.–2.f pantā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka ar šādiem lēmumiem ir pārkāpti Savienības tiesību akti publiskā iepirkuma jomā vai attiecīgās valsts noteikumi, ar kuriem transponē minētos tiesību aktus.”

- 4 Šis direktīvas 1. panta 3. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina to, ka saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, pārskatīšanas procedūras ir pieejamas vismaz ikvienai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt konkrēta līguma slēgšanas tiesības un kurai ar varbūtējo pārkāpumu ir vai var tikt nodarīts kaitējums.”

- 5 Minētās direktīvas 2. panta 1., 2. un 6. punktā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina to, lai tiesību aktos, kas pieņemti sakarā ar 1. pantā noteikto izskatīšanas procedūru, būtu paredzēts pilnvarojums:

[..]

- b) atcelt nelikumīgi pieņemtus lēmumus vai nodrošināt to atcelšanu, ieskaitot diskriminējošu tehnisku, ekonomisku vai finanšu norādījumu atcelšanu uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu, līguma dokumentos vai jebkurā citā dokumentā, kas attiecas uz līguma piešķiršanas procedūru;

c) atlīdzināt zaudējumus personām, kam pārkāpuma dēļ nodarīts kaitējums.

2. Šā panta 1. punktā un 2.d un 2.e pantā paredzētās pilnvaras var piešķirt atsevišķām struktūrām, kas ir atbildīgas par pārskatīšanas procedūras dažādiem aspektiem.

[..]

6. Dalībvalstis var noteikt, ka gadījumos, kad zaudējumu atlīdzināšanu prasa, pamatojoties uz to, ka lēmums ir pieņemts nelikumīgi, struktūrai, kurai ir vajadzīgās pilnvaras, vispirms ir jāatceļ apstrīdētais lēmums.”

Ungārijas tiesības

- 6 *Közbeszerzéskről szóló 2003. évi CXXIX. törvény* (2003. gada Likums Nr. CXXIX par publisko iepirkumu, *Magyar Közlöny* 2003/157; turpmāk tekstā – “Publisko iepirkumu likums”) 108. panta 3. punktā ir noteikts:

“Pretenđents var grozīt savu dalības pieteikumu līdz dalības pieteikumu iesniegšanas termiņa beigām.”

- 7 Šā likuma 350. pantā ir paredzēts:

“Jebkuru uz tiesību normu par publiskajiem iepirkumiem vai par šo publisko iepirkumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām pārkāpumu balstītu prasījumu tiesā var iesniegt tikai tad, ja Publisko iepirkumu padomes arbitražas komisija vai tiesa – izskatot prasību par Publisko iepirkumu padomes arbitražas komisijas lēmumu – ar galīgu nolēmumu atzīst noteikuma pārkāpuma esamību.”

- 8 Minētā likuma 351. pants ir formulēts šādi:

“Ja pretendents lūdz līgumslēdzējai iestādei atlīdzināt tikai tos izdevumus, kas radušies saistībā ar piedāvājuma sagatavošanu un dalību publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, pamatojot šādu prasījumu atlīdzināt zaudējumus, pietiek, ka tas pierāda, ka

- a) līgumslēdzēja iestāde ir pārkāpusi kādu no tiesību normām par publisko iepirkumu līgumiem vai to slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru,
- b) tam bija reālas iespējas kļūt par izraudzīto pretendentu un
- c) pārkāpuma dēļ tika mazinātas tā iespējas kļūt par izraudzīto pretendentu.”
- 9 *Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény* (1952. gada Likums Nr. III par Civilprocesa kodeksu, turpmāk tekstā – “Civilprocesa kodekss”) 339/A pantā ir paredzēts:

“Ja nav noteikts citādi, tiesa pārbauda administratīvo lēmumu, pamatojoties uz spēkā esošo tiesisko regulējumu un faktiskajiem apstākļiem tā pieņemšanas brīdī.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 10 2005. gada 5. februārī līgumslēdzēja iestāde, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu, izsludināja sarunu procedūru tāda būvdarbu publiskā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai, kura vērtība pārsniedza Savienības tiesībās paredzēto maksimālo robežvērtību. Noteiktajā termiņā tika saņemti pieci dalības pieteikumi, no kuriem vienu bija iesniedzis *Hochtief* vadītais konsorcijs *HOLI* (turpmāk tekstā – “konsorcijs”).

- 11 2005. gada 19. jūlijā līgumslēdzēja iestāde informēja konsorciju, ka tā dalības pieteikums nav pieņemams interešu konflikta esamības dēļ un ka tas ir noraidīts. Šis lēmums bija pamatots ar to, ka konsorcijs par projekta vadītāju bija iecēlis ekspertu, kurš bija piedalījies publiskā iepirkuma sagatavošanā, pārstāvēt līgumslēdzēju iestādi.
- 12 Ar 2005. gada 12. septembra lēmumu *Közbeszerzési Döntőbizottság* (Publisko iepirkumu padomes arbitražas komisija, Ungārija, turpmāk tekstā – “Arbitražas komisija”) noraidīja pārskatīšanas pieteikumu, ko konsorcijs bija iesniedzis par šo lēmumu. Šī komisija uzskatīja, ka dalības pieteikumā veikto eksperta norādīšanu nevar uzskatīt par administratīvu kļūdu, kā to apgalvo *Hochtief*. Ja *Hochtief* būtu atļauts izlabot šo kļūdu, tas nozīmētu izmaiņu veikšanu dalības pieteikumā, kas saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 108. panta 3. punktu nav atļauts. Arbitražas komisija arī atzina, ka līgumslēdzēja iestāde nebija rīkojusies prettiesiski, turpinot procedūru, kurā piedalās vien divi kandidāti, jo saskaņā ar minētā likuma 130. panta 7. punktu, ja to pretendentu skaits, kas ir iesnieguši atbilstīgus dalības pieteikumus, ir pietiekošs, tie ir jāuzaicina iesniegt piedāvājumu.
- 13 Ar 2006. gada 28. aprīļa spriedumu *Fővárosi Bíróság* (Budapeštas apgabaltiesa, Ungārija) noraidīja pārskatīšanas pieteikumu, ko konsorcijs bija iesniedzis par 2005. gada 12. septembra spriedumu.
- 14 Ar 2008. gada 13. februāra lēmumu *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa, Ungārija), izskatot apelācijas sūdzību, ko konsorcijs bija iesniedzis par 2006. gada 28. aprīļa spriedumu, vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas bija pamatā 2009. gada 15. oktobra spriedumam *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627).
- 15 Tajā pašā 2008. gadā Eiropas Komisija, izvērtējot pamatlietā aplūkojamo publiskā iepirkuma procedūru, konstatēja, ka līgumslēdzēja iestāde ir pārkāpusi publisko iepirkumu jomā pastāvošos noteikumus, pirmkārt, publicējot paziņojumu par sarunu procedūru un, otrkārt, izslēdzot vienu no kandidātiem priekšatlases posmā, nedodot tam iespēju saskaņā ar 2005. gada 3. marta spriedumu *Fabricom* (C-21/03 un C-34/03, EU:C:2005:127) pierādīt, ka nozīmētā eksperta dalība projekta vadītāja statusā nevarēja izkropļot konkurenci.
- 16 2010. gada 20. janvārī pēc 2009. gada 15. oktobra sprieduma *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627) pasludināšanas *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) apstiprināja 2006. gada 28. aprīļa spriedumu. Tā tostarp norādīja, ka tā nav izvērtējusi, vai, nospriežot, ka konsorcija dalības pieteikums nav atbilstīgs, līgumslēdzēja iestāde ir pieļāvusi pārkāpumu, neļaujot tam nodrošināt savu aizstāvību, jo minētais iebildums nebija ietverts pirmajā instancē iesniegtajā prasības pieteikumā. *Hochtief* tikai apelācijas instancē pirmo reizi esot norādījusi, ka konsorcijam noteiktais aizliegums ir uzskatāms par nesamērīgu tā tiesību iesniegt dalības pieteikumu un piedāvājumu ierobežojumu, kas ir pretrunā EKL 220. pantam, Padomes Direktīvas 93/37/EEK (1993. gada 14. jūnijs) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras (OV 1993, L 199, 54. lpp.), 6. pantam un Tiesas judikatūrai.
- 17 *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) 2010. gada 20. janvāra spriedums tika apstiprināts ar *Légfelsőbb Bíróság* (Augstākās tiesas agrākais nosaukums, Ungārija) 2011. gada 7. februāra spriedumu.
- 18 2011. gada 11. augustā *Hochtief*, pamatojoties uz Komisijas konstatēto, ierosināja pārskatīšanas procedūru attiecībā uz iepriekš minēto *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) spriedumu.
- 19 2013. gada 6. jūnijā *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) izdeva rīkojumu, ar ko tika noraidīta prasība par pārskatīšanu un kas tika apstiprināts ar *Fővárosi Törvényszék* (Galvaspilsētas Budapeštas tiesa, Ungārija), kura izskatīja lietu pēdējā instancē, rīkojumu.

- 20 Tāpat atsaucoties uz Komisijas konstatēto, *Hochtief* cēla prasību, lūdzot piespriest līgumslēdzējai iestādei samaksāt kompensāciju 24 043 685 Ungārijas forintu (HUF) (aptuveni 74 000 EUR) apmērā, kas atbilst izdevumiem, kuri tai bija radušies saistībā ar dalību publiskā iepirkuma procedūrā.
- 21 Tā kā šī prasība gan pirmajā, gan apelācijas instancē tika noraidīta, *Hochtief* iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā, tostarp norādot uz Direktīvas 89/665 2. panta 1. punkta un Padomes Direktīvas 92/13/EEK (1992. gada 25. februāris), ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē (OV 1992, L 76, 14. lpp.), 2. panta 1. punkta pārkāpumu.
- 22 Iesniedzējtiesa būtībā norāda, ka no Direktīvas 89/665 izriet, ka prasību par zaudējumu atlīdzību celšanas priekšnosacījums var būt tas, ka administratīva iestāde vai tiesa iepriekš ir atcēlusi apstrīdēto lēmumu (spriedums, 2015. gada 26. novembris, *MedEval*, C-166/14, EU:C:2015:779, 35. punkts), un tādējādi nešķiet, ka minētās direktīvas 2. pants principā nepieļautu tādu valsts tiesību normu kā Publisko iepirkumu likuma 350. pants. Tomēr šīs pēdējās minētās tiesību normas piemērošanai apvienojumā ar citām Publisko iepirkumu likuma un Civilprocesa kodeksa normām var būt tādas sekas, ka tādai kandidātei kā *Hochtief*, kura ir tikusi izslēgta no sarunu procedūras publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai, netiek ļauts celt prasību par zaudējumu atlīdzību, ja tā nevar norādīt uz lēmumu, ar kuru ir ticis galīgi konstatēts publiskā iepirkuma noteikumu pārkāpums. Šādos apstākļos var būt pamatoti vai nu ieviest iespēju iesniegt pierādījumus par šādu pārkāpumu ar citiem līdzekļiem, vai nepiemērot valsts tiesību normu efektivitātes principa labā, vai arī interpretēt to Savienības tiesību gaismā.
- 23 Šādos apstākļos *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Savienības tiesībām ir pretrunā valsts procesuālā tiesību norma, saskaņā ar kuru jebkādu prasību par noteikuma publiskā iepirkuma jomā pārkāpumu var celt tikai tad, ja [Arbitrāžas komisija] vai tiesa, kas izskata prasību par [Arbitrāžas komisijas] lēmumu, pieņem galīgu lēmumu par noteikuma pārkāpuma esamību?
- 2) Vai valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru prasību par zaudējumu atlīdzināšanu var celt tikai tad, ja [Arbitrāžas komisija] vai tiesa, kas izskata prasību par [Arbitrāžas komisijas] lēmumu, ir pieņēmusi galīgu lēmumu par noteikuma pārkāpuma esamību, var aizstāt ar citu tiesību normu, kas atbilst Savienības tiesībām? Proti, vai cietušais var pierādīt noteikuma pārkāpumu, izmantojot citus līdzekļus?
- 3) Vai strīdā, kura mērķis ir saņemt zaudējumu atlīdzību, Savienības tiesībām, it īpaši efektivitātes un līdzvērtības principiem, ir pretrunā vai var radīt ar šīm tiesībām un principiem nesaderīgas sekas tāda valsts procesuālā tiesību norma, saskaņā ar kuru administratīvo lēmumu drīkst apstrīdēt tiesā, pamatojoties tikai uz [Arbitrāžas komisijas] procedūrā izvirzītajiem tiesiskajiem argumentiem, pat ja saskaņā ar [...] Tiesas judikatūru cietušais kā pamatu attiecībā uz apgalvoto noteikuma pārkāpumu var minēt tikai viņa izslēgšanas prettiesiskumu interešu konflikta esamības dēļ, savukārt saskaņā ar noteikumiem par sarunu procedūru viņa izslēgšanas no publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras pamatā ir cits iemesls, jo ir ieviestas izmaiņas viņa pieteikumā?”

Par lūgumu atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu

- 24 Ar vēstulēm, kas Tiesas kancelejā reģistrētas 2018. gada 12. un 27. jūlijā, *Hochtief*, piemērojot Tiesas Reglamenta 83. pantu, lūdza izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sākšanu.

- 25 Sava lūguma pamatojumam *Hochtief* vispirms norāda uz *Székesfehérvári Törvényszék* (Sēkešfehērvāras tiesa, Ungārija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuru tā ir iesniegusi ar 2017. gada 6. decembra lēmumu un kurš Tiesā reģistrēts 2018. gada 5. jūnijā ar numuru C-362/18. *Hochtief* būtībā norāda, ka atbilde, kas sniedzama uz šajā lietā uzdotajiem jautājumiem, ir atkarīga no atbildes, kas tiks sniegta uz lietā C-362/18 uzdotajiem jautājumiem, un ka lietas dalībniekiem ir jādod iespēja paust savu viedokli par šo pēdējo minēto lietu, lai nodrošinātu judikatūras vienotību.
- 26 Turpinājumā *Hochtief* uzskata, ka, lai Tiesa varētu pieņemt nolēmumu par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir jāņem vērā elementi, kas nav apspriesti starp lietas dalībniekiem. Tā it īpaši vēlas iesniegt apsvērumus par Ungārijas valdības pārstāvja tiesas sēdē pausto paziņojumu, ka par 2009. gada 15. oktobra spriedumu *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627), kas ir pasludināts Ungārijas tiesās notiekošās tiesvedības laikā, šīs tiesas esot jau pieņēmušas nolēmumu. *Hochtief* uzskata – lai varētu sniegt atbildi uz pirmajiem diviem šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu uzdotajiem jautājumiem, ir izšķiroši svarīgi noteikt, kādu vērtējumu minētās tiesas ir sniegušas šim iepriekš minētajam spriedumam.
- 27 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Reglamenta 83. pantu Tiesa jebkurā brīdī, uzklusējusi ģenerālvokātu, var izdot rīkojumu par tiesvedības mutvārdu daļas atkārtotu sāksanu, it īpaši, ja tā uzskata, ka tā nav pietiekami informēta, vai ja kāds lietas dalībnieks pēc šīs daļas pabeigšanas iesniedz ziņas par jaunu faktu, kam var būt izšķiroša ietekme uz Tiesas nolēmumu, vai arī ja lieta ir jāizskata, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki vai Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētās ieinteresētās personas nav apsprieduši.
- 28 Šajā lietā Tiesa, uzklusējusi ģenerālvokātu, uzskata, ka tai ir visa vajadzīgā informācija, lai varētu pieņemt nolēmumu par šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, un ka uz šo lūgumu nav jāatbild, pamatojoties uz argumentu, kuru lietas dalībnieki nav apsprieduši.
- 29 Pirmkārt, pretēji *Hochtief* apgalvotajam, uz šajā lietā uzdotajiem jautājumiem sniedzamā atbilde nav atkarīga no atbildes uz lietā C-362/18 uzdotajiem jautājumiem. Proti, lai arī šajā lietā un lietā C-362/18 esošajām pamatlietām ir līdzīgs konteksts, tomēr lietā C-362/18 uzdotie jautājumi – kas, kā savā lūgumā ir norādījusi pati *Hochtief*, galvenokārt skar dalībvalsts atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu, par kuru ir atbildīga valsts tiesa, kas izskata lietu pēdējā instancē, – atšķiras no šobrīd izskatāmajā lietā uzdotajiem jautājumiem, kuri ir saistīti ar prasības par zaudējumu atlīdzību, kas celta pret līgumslēdzēju iestādi, pieņemamības nosacījumiem.
- 30 Otrkārt, nešķiet, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtu jāizvērtē, ņemot vērā elementu, kuru lietas dalībnieki nav apsprieduši. Tostarp 2009. gada 15. oktobra spriedumu *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden* (C-138/08, EU:C:2009:627), uz kuru *Hochtief* ir norādījusi sava lūguma atkārtoti sākt mutvārdu procesu atbalstam, iesniedzējtiesa ir minējusi savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, un pamatlietas pusēm, kā arī Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām ir bijusi iespēja paust gan rakstveida, gan mutvārdu apsvērumus šajā ziņā.
- 31 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Tiesa uzskata, ka nav pamata atkārtoti sākt tiesvedības mutvārdu daļu.

Par pirmo un otro jautājumu

- 32 Uzdodot pirmo un otro jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 89/665 2. panta 6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts procesuālo regulējumu kā pamatlietā, atbilstoši kuram iespēja izvirzīt civiltiesisku prasījumu publisko iepirkumu reglamentējošo noteikumu pārkāpuma gadījumā un publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir atkarīga no tā, ka Arbitrāžas komisija vai tiesa, kas izskata prasību par šīs Arbitrāžas komisijas lēmumu, ar galīgu nolēmumu ir konstatējusi pārkāpuma esamību.

- 33 Pirmkārt, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 89/665 2. panta 6. punktu dalībvalstis var noteikt, ka gadījumos, kad zaudējumu atlīdzināšanu prasa, pamatojoties uz to, ka lēmums ir pieņemts nelikumīgi, struktūrai, kurai ir vajadzīgās pilnvaras, vispirms ir jāatceļ apstrīdētais lēmums.
- 34 Līdz ar to no paša šī noteikuma formulējuma izriet, ka dalībvalstīm principā ir iespēja pieņemt tādu valsts procesuālo tiesību normu kā Publisko iepirkumu likuma 350. pants, kurā iespēja izvirzīt civiltiesisku prasījumu publisko iepirkumu reglamentējošo noteikumu pārkāpuma gadījumā ir atkarīga no tā, ka tāda arbitrāžas komisija kā pamatlietā aplūkotā vai tiesa, kas izskata prasību par šādas arbitrāžas komisijas lēmumu, ar galīgu nolēmumu ir konstatējusi pārkāpuma esamību (pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 26. novembris, *MedEval*, C-166/14, EU:C:2015:779, 36. punkts).
- 35 Otrkārt, ir jāatgādina, kā vairākkārt ir nospriedusi Tiesa, ka Direktīvā 89/665 ir paredzēti tikai minimālie nosacījumi, kas ir jāievēro valstu tiesību sistēmās ieviestajās pārbaudes procedūrās nolūkā garantēt Savienības tiesību normu ievērošanu publisko līgumu jomā (skat. it īpaši spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage u.c.*, C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 36 Tādējādi Direktīvas 89/665 2. panta 6. punktā ir vienīgi paredzēta dalībvalstu iespēja uz prasības par zaudējumu atlīdzību celšanu attiecināt nosacījumu par to, ka struktūra, kurai ir vajadzīgās pilnvaras, ir atcēlusi apstrīdēto lēmumu, nesniedzot ne vismazākās norādes par iespējamajiem nosacījumiem vai ierobežojumiem, ar kuriem attiecīgā gadījumā var būt saistīta šīs tiesību normas transponēšana un īstenošana.
- 37 Kā secinājumu 39. punktā būtībā ir norādījis ģenerāladvokāts, no tā izriet, ka dalībvalstīm ir iespēja brīvi paredzēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem valsts tiesību normas, ar ko ir transponēts Direktīvas 89/665 2. panta 6. punkts, ir piemērojamas to tiesību sistēmās, kā arī ierobežojumus, izņēmumus vai atkāpes, kas attiecīgā gadījumā var būt saistītas ar šo piemērošanu.
- 38 Nenoliedzami, kā Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, dalībvalstīm, nosakot pārbaudes tiesā procesuālos noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt Savienības tiesībās paredzētās to kandidātu un pretendentu tiesības, kurus aizskar līgumslēdzēju iestāžu lēmumi, ir jānodrošina gan tas, ka netiks aizskarta ne Direktīvas 89/665 efektivitāte, ne arī Savienības tiesībās privātpersonām piešķirtās tiesības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage u.c.*, C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 43. un 44. punkts).
- 39 Tiesa šajā ziņā ir nospriedusi, ka Direktīvas 89/665 2. panta 6. punktā dalībvalstīm piešķirtā iespēja nav neierobežota un ir atkarīga no nosacījuma, ka pirms prasības par zaudējumu atlīdzību celtā prasība atcelt tiesību aktu ir bijusi efektīva (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 26. novembris, *MedEval*, C-166/14, EU:C:2015:779, 36.–44. punkts). Tām it īpaši ir jānodrošina, ka tiek pilnībā ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta pirmo un otro daļu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage u.c.*, C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 46. punkts).
- 40 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka valsts procesuālais regulējums, atbilstoši kuram iespēja izvirzīt civiltiesisku prasījumu publisko iepirkumu reglamentējošo noteikumu pārkāpuma gadījumā un publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir atkarīga no tā, ka iepriekš galīgā nolēmumā ir tikusi konstatēta pārkāpuma esamība, neliedz attiecīgajam pretendenta tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību.
- 41 Līdz ar to uz pirmajiem diviem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 89/665 2. panta 6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts procesuālo regulējumu kā pamatlietā, atbilstoši kuram iespēja izvirzīt civiltiesisku prasījumu publisko iepirkumu reglamentējošo noteikumu pārkāpuma

gadījumā un publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir atkarīga no tā, ka arbitražas komisija vai tiesa, kas izskata prasību par šīs arbitražas komisijas lēmumu, ar galīgu nolēmumu ir konstatējusi pārkāpuma esamību.

Par trešo jautājumu

42. Uzdotot trešo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību tās nepieļauj valsts procesuālo tiesību normu, atbilstoši kurai tādas arbitražas komisijas pieņemto lēmumu pārbaude tiesā, kas pirmajā instancē pārbauda līgumslēdzēju iestāžu publiskā iepirkuma procedūrās pieņemtos lēmumus, ir ierobežota tikai ar šajā komisijā izvirzīto pamatu pārbaudi.
43. Saistībā ar pamatlietu vispirms ir jānorāda – kā tas izriet no līguma sniegt prejudiciālu nolēmumu –, ka valsts tiesām, kas pārbauda tādas Arbitražas komisijas pieņemtos lēmumus, kura pirmajā instancē izskata prasības atcelt tiesību aktu, kas vērstas pret līgumslēdzēju iestāžu publisko iepirkumu procedūrās pieņemtajiem lēmumiem, atbilstoši Civilprocesa kodeksa 339/A pantam kā nepieņemami ir jānoraida visi jaunie pamati, kuri nav bijuši izvirzīti minētajā komisijā.
44. Tieši piemērojot šo tiesību normu, *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) noraidīja prasītājas pamatlietā iesniegto apelācijas sūdzību par *Fővárosi Bíróság* (Budapeštas apgabaltiesa) spriedumu, ar kuru tika noraidīta par sākotnējo Arbitražas komisijas lēmumu celtā prasība. Tāpat pamatojoties uz šo tiesību normu, *Legfelsőbb Bíróság* (agrākais Augstākās tiesas nosaukums) noraidīja kasācijas sūdzību, kuru prasītāja pamatlietā bija iesniegusi par *Fővárosi Ítéltábla* (Galvaspilsētas Budapeštas apgabala apelācijas tiesa) spriedumu.
45. Iesniedzējtiesas ieskatā, Civilprocesa kodeksa 339/A panta apvienojumā ar Publisko iepirkumu likuma 350. pantu piemērošanai tomēr varētu būt Savienības tiesībām pretēja iedarbība.
46. Tā šajā ziņā norāda, atsaucoties uz 2015. gada 26. novembra sprieduma *MedEval* (C-166/14, EU:C:2015:779) 39. punktu, ka tiesiskās drošības nodrošināšanas pakāpe saistībā ar prasības pieņemamības nosacījumiem prasībai par zaudējumu atlīdzību un pieteikumam par līguma spēkā neesamības atzīšanu nav vienāda. Ņemot vērā uz līgumtiesiskajām attiecībām attiecināmās tiesiskās drošības prasības, starp līgumslēdzējām iestādēm un uzņēmumiem, kas ieguvuši publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības, noslēgto līgumu spēkā neesamības atzīšanai domātie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir nosakāmi ierobežojoši. Savukārt, tā kā prasības par zaudējumu atlīdzību principā nekādi neietekmē jau noslēgto līgumu spēkā esamību, būtu nepamatoti attiecināt uz tām tikpat stingrus noteikumus kā uz prasībām, kas attiecas uz šādu līgumu esamību vai izpildi.
47. Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa 2015. gada 26. novembra sprieduma *MedEval* (C-166/14, EU:C:2015:779) 41.–44. punktā nenoliedzami ir nospriedusi, ka efektivitātes princips noteiktos apstākļos nepieļauj tādu valsts procesuālo režīmu, atbilstoši kuram saistībā ar publisko iepirkumu procedūrām celto prasību par zaudējumu atlīdzību pieņemamība ir atkarīga no iepriekšēja konstatējuma par attiecīgās iepirkuma procedūras prettiesiskumu.
48. Tomēr ir jāuzsver, ka Tiesa nonāca pie šā secinājuma ļoti īpašā kontekstā, kam bija raksturīgs apstāklis, ka prasībai par iepriekšēju konstatējumu par iepirkuma procedūras prettiesiskumu, kurš bija saistīts ar iepriekšēja paziņojuma par līgumu nublicēšanu, bija piemērojams sešu mēnešu noilguma termiņš, kas sākās nākamajā dienā pēc attiecīgā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas dienas, neatkarīgi no tā, vai aizskartā persona varēja zināt par prettiesiskumu, kas skar šo lēmumu par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, vai ne. Šādā kontekstā sešu mēnešu termiņš varēja neļaut aizskartajai personai savākt informāciju, kura nepieciešama prasības attiecīgās iepirkuma procedūras tiesiskuma apstrīdēšanai celšanai, kas tādējādi liedza celt šo prasību un tātad varēja padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt tiesību celt prasību par zaudējumu atlīdzību īstenošanu.

- 49 Tomēr pamatlietā aplūkotā situācija acīmredzami atšķiras no situācijas, kas bija pamatā 2015. gada 26. novembra spriedumam *MedEval* (C-166/14, EU:C:2015:779).
- 50 Jānorāda, ka atšķirībā no lietā, kurā tika taisīts 2015. gada 26. novembra spriedums *MedEval* (C-166/14, EU:C:2015:779), aplūkotā noteikuma par noilguma termiņu Civilprocesa kodeksa 339/A pantā paredzētais procesuālais noteikums, kā secinājumu 47.–49. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, neaizskar Hartas 47. panta pirmajā un otrajā daļā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2013. gada 26. septembris, *Texdata Software*, C-418/11, EU:C:2013:588, 87. punkts).
- 51 Lai arī šajā valsts procesuālajā tiesību normā ir paredzēta stingra Arbitrāžas komisijā un tiesās, kuras pārbauda šīs komisijas lēmumus, izvirzīto pamatu saskaņotība, tādējādi pilnībā izslēdzot privātpersonas iespējas izvirzīt jaunu pamatu tiesvedības laikā, tomēr, kā secinājumu 49. punktā ir norādījis ģenerāladvokāts, tā sekmē Direktīvas 89/665 lietderīgās iedarbības saglabāšanu, kas, kā Tiesa jau ir nospriedusi, ir nodrošināt, ka līgumslēdzēju iestāžu prettiesiskos lēmumus var efektīvi un cik vien ātri iespējams pārsūdzēt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage u.c.*, C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 43. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 52 Šajā ziņā jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka princips, saskaņā ar kuru tiesvedības ierosināšana ir lietas dalībnieku kompetencē un līdz ar to tiesai ir pienākums turēties pie strīda priekšmeta, pamatot savu nolēmumu ar faktiem, kas tai iesniegti, un rīkoties pēc savas ierosmes tikai ārkārtas gadījumos, lai nodrošinātu sabiedrisko interešu ievērošanu, aizsargā tiesības uz aizstāvību un nodrošina efektīvu procesa norisi, tostarp novēršot kavēšanos, kas ir saistīta ar jauno pamatu izvērtēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 14. decembris, *van Schijndel* un *van Veen*, C-430/93 un C-431/93, EU:C:1995:441, 20. un 21. punkts, kā arī 2007. gada 7. jūnijs, *van der Weerd* u.c., no C-222/05 līdz C-225/05, EU:C:2007:318, 34. un 35. punkts).
- 53 Šajā gadījumā, kā izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, *Hochtief* bija iespējams celt prasību atcelt līgumslēdzējas iestādes lēmumu, ar kuru tā tika izslēgta no dalības procedūrā, gan Arbitrāžas komisijā, gan vēlāk arī valsts tiesās, kam jāpārbauda šīs komisijas pieņemtais lēmums.
- 54 Tāpat nevar uzskatīt, ka *Hochtief* nebija iespējams savlaicīgi izvirzīt pamatu, kas būtībā attiecās uz to, ka tai nav bijusi iespēja iesniegt pierādījumus, ka šajā gadījumā tā eksperta dalība, kuru tā bija norādījusi kā projekta vadītāju un kurš iepriekš bija iesaistīts, pārstāvot līgumslēdzēju iestādi, nevarēja izkropļot konkurenci atbilstoši tam, kas izriet no 2005. gada 3. marta sprieduma *Fabricom* (C-21/03 un C-34/03, EU:C:2005:127) 33.–36. punkta.
- 55 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru tās sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija, īstenojot ar LESD 267. pantu uzticēto kompetenci, izskaidro un vajadzības gadījumā precizē šīs normas nozīmi un apjomu, kādā tā ir vai būtu jāsaprot un jāpiemēro no tās spēkā stāšanās brīža (skat. it īpaši spriedumus, 1980. gada 27. marts, *Denkavit italiana*, 61/79, EU:C:1980:100, 16. punkts, un 2004. gada 13. janvāris, *Kühne & Heitz*, C-453/00, EU:C:2004:17, 21. punkts).
- 56 No tā izriet, ka tādā situācijā kā pamatlietā tāds pretendents kā *Hochtief* varēja izvirzīt iebildumu par to, ka tam nav bijusi iespēja pierādīt, ka tas, ka *Hochtief* bija nozīmējusi par projekta vadītāju ekspertu, kurš bija piedalījies iepirkuma sagatavošanā, pārstāvot līgumslēdzēju iestādi, nevarēja izkropļot konkurenci, pat nepastāvot atbilstoši Tiesas judikatūrai šajā ziņā.
- 57 Turklāt, lai arī ir tiesa, ka 2005. gada 3. marta spriedums *Fabricom* (C-21/03 un C-34/03, EU:C:2005:127) kļuva pieejams ungāru valodā tikai pēc tam, kad *Hochtief* bija iesniegusi pārskatīšanas pieteikumu Arbitrāžas komisijā un pat pēc tās celtās prasības par šīs komisijas lēmumu valsts pirmās instances tiesā, šis apstāklis pats par sevi vien neļauj secināt, ka *Hochtief* nebija pilnīgi nekādu iespēju izvirzīt šādu iebildumu.

58 No iepriekš minētā izriet, ka Savienības tiesības, it īpaši Direktīvas 89/665 1. panta 1. un 3. punkts, lasot tos Hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību tās pieļauj tādu valsts procesuālo tiesību normu kā pamatlietā aplūkotā, atbilstoši kurai tādas arbitrāžas komisijas pieņemto lēmumu pārbaude tiesā, kas pirmajā instancē pārbauda līgumslēdzēju iestāžu publiskā iepirkuma procedūrās pieņemtos lēmumus, ir ierobežota tikai ar šajā komisijā izvirzīto pamatu pārbaudi.

Par tiesāšanās izdevumiem

59 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) 2. panta 6. punkts Padomes Direktīvā 89/665/EEK (1989. gada 21. decembris) par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām, ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/23/ES (2014. gada 26. februāris), ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts procesuālo regulējumu kā pamatlietā, atbilstoši kuram iespēja izvirzīt civiltiesisku prasījumu publisko iepirkumu reglamentējošo noteikumu pārkāpuma gadījumā un publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ir atkarīga no tā, ka arbitrāžas komisija vai tiesa, kas izskata prasību par šīs arbitrāžas komisijas lēmumu, ar galīgu nolēmumu ir konstatējusi pārkāpuma esamību.
- 2) Savienības tiesības, it īpaši Direktīvas 89/665 – ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2014/23, – 1. panta 1. un 3. punkts, lasot tos Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta gaismā, ir jāinterpretē tādējādi, ka saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību tās pieļauj tādu valsts procesuālo tiesību normu kā pamatlietā aplūkotā, atbilstoši kurai tādas arbitrāžas komisijas pieņemto lēmumu pārbaude tiesā, kas pirmajā instancē pārbauda līgumslēdzēju iestāžu publiskā iepirkuma procedūrās pieņemtos lēmumus, ir ierobežota tikai ar šajā komisijā izvirzīto pamatu pārbaudi.

[Paraksti]